

Αρχή Ινδίκτου: Το «σήμερα» Του Θεού, μπαίνει μέσα στον δικό μας χρόνο!

/ [Γνώμες](#)

- Αρχιμανδρίτης Αυγουστίνος Βλάχος, Εφημέριος Ιερού Ναού Αγίου Στεφάνου Νέας Ιωνίας

Πλησιάζει η 1η Σεπτεμβρίου, κατά την οποία η Εκκλησία μας εορτάζει την Αρχή της Ινδίκτου, δηλαδή την έναρξη του εκκλησιαστικού έτους. Η εορτή είναι σημαντική κι όμως δεν είναι ιδιαιτέρως γνωστή στο ευρύ κοινό κι ας υπάρχει πίσω της σαφής ιστορική αφετηρία, συγκεκριμένη λειτουργική πράξη και θεολογικό βάθος που ακουμπά την καθημερινότητα.

Αρχικά να πούμε πως η Ίνδικτος, η οποία προέρχεται από το λατινικό ρήμα «indicere» που σημαίνει αναγγέλλω, ορίζω, γεννήθηκε ως διοικητικός κύκλος δεκαπέντε ετών στο ρωμαϊκό και βυζαντινό κράτος. Δηλαδή, η πολιτεία μέτραγε τον χρόνο σε επαναλαμβανόμενους γύρους των 15 ετών για να ρυθμίζει φόρους και υποχρεώσεις και κάθε συγκεκριμένο έτος αυτού του γύρου λεγόταν επίσης Ίνδικτος. Γι' αυτό και σε παλιά έγγραφα θα δείτε «τρίτη Ίνδικτος», που σημαίνει

τρίτο έτος του κύκλου, ένας απλός τρόπος να γνωρίζουν που βρίσκονταν μέσα στη δεκαπενταετία.

Στην Ανατολή καθιερώθηκε ως αρχή αυτού του κύκλου η 1η Σεπτεμβρίου και η Εκκλησία κράτησε αυτή την αρχή ως Πρωτοχρονιά για να προσεύχεται τον πραγματικό χρόνο των ανθρώπων. Να φέρνει ενώπιον Του Θεού όχι μια αφηρημένη έννοια αλλά τις μέρες μας όπως αυτές είναι.

Για να μη σας μπερδέψω με μαθηματικά και τύπους θα σας πω έναν απλό τρόπο με τον οποίον αν θέλει κάποιος μπορεί να υπολογίσει την Ίνδικτο:

Ο κύκλος και όταν λέω «κύκλος» εννοώ τον δεκαπενταετή κύκλο της ινδίκτου που ξεκινά κάθε 1η Σεπτεμβρίου, έχει 15 στάσεις. Κάθε στάση είν' ένα εκκλησιαστικό έτος. Κάθε χρόνο, την 1η Σεπτεμβρίου, προχωράμε στην επόμενη στάση και ο αριθμός της Ινδίκτου αλλάζει κατά ένα. Όταν φτάσουμε στη 15η στάση, την επόμενη 1η Σεπτεμβρίου δεν πάμε στο 16 αλλά ξαναγυρίζουμε στην 1η. Έτσι, κάθε εκκλησιαστικό έτος έχει κι έναν αριθμό Ινδίκτου από το 1 ως το 15, που δεν αλλάζει τους μήνες μας απλώς δείχνει σε ποιο σημείο του γύρου βρισκόμαστε.

Παράδειγμα για να το κρατήσουμε εύκολα:

1/9/2024–31/8/2025 είναι 3η ινδίκτος, 1/9/2025–31/8/2026 είναι 4η, 1/9/2026–31/8/2027 είναι 5η, συνεχίζουμε έτσι μέχρι την 15η και μετά ξαναρχίζουμε από την 1η.

Θυμόμαστε μόνο δύο πράγματα: Η αλλαγή γίνεται πάντα την 1η Σεπτεμβρίου και ο κύκλος έχει 15 στάσεις.

Γιατί όμως η Εκκλησία ορίζει Πρωτοχρονιά την 1η Σεπτεμβρίου;

Θέλω να το πω κι αυτό όσο πιο απλά γίνεται:

Πρώτον, ιστορικά, μιας και τότε άνοιγε ο διοικητικός κύκλος και η Εκκλησία θέλησε να αγιάσει τον χρόνο που ζούμε. Δηλαδή, πήρε το κοινό ημερολόγιο της πολιτείας και το έκανε προσευχή, σαν να προσφέρουμε στον Θεό το πρόγραμμα της καθημερινότητάς μας. Δεύτερον, βιβλικά, επειδή ο προφητικός λόγος μιλά για «ενιαυτό Κυρίου δεκτόν» κι αυτό πατά στην τάξη του Ιωβηλαίου την οποία βρίσκουμε σ' ένα από τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης το Λευιτικόν. Θυμόμαστε δηλαδή μια χρονιά άφεσης χρεών, ελευθερίας για όσους είναι δέσμιοι, επιστροφής των κλήρων και ανάπαυσης της γης, μια πραγματική επανέναρξη ζωής! Τρίτον, εκκλησιολογικά, αφού από τον Σεπτέμβριο ξετυλίγεται με τάξη μέσα στην Εκκλησία όλη η μνήμη των σωτηριωδών έργων του Θεού, αρχίζοντας από τη

Γέννηση της Θεοτόκου και κλείνοντας με την Κοίμησή της. Ο πιστός λαός μαθαίνει να ζει τον χρόνο ως «καιρό» παρουσίας Του Θεού και μαθητείας στη σωτηρία, όχι απλώς ως αριθμούς στο ρολόι και στο ημερολόγιο.

Αν όμως κάποιος δεν αντιλαμβάνεται τα παραπάνω και θέλει να βρει το νόημα της ημέρας, μπορεί να το βρει στην υμνολογία της:

Στο απολυτίκιο λέμε «Ο πάσης Δημιουργός της κτίσεως, ο καιρούς και χρόνους εν τη ίδια εξουσία θέμενος, ευλόγησον τον στέφανον του ενιαυτού της χρηστότητός Σου, Κύριε, φυλάττων εν ειρήνη τους βασιλείς και την πόλιν Σου, πρεσβείαις της Θεοτόκου, και σώσον ημάς». Δηλαδή: «Ομολογώ Τον Θεό Κύριο του χρόνου και Του ζητώ να στεφανώσει ολόκληρη τη χρονιά με την αγαθότητά Του και να μας διαφυλάξει με ειρήνη». Το κοντάκιο συμπληρώνει το πρακτικό αίτημα: «Ο των αιώνων Ποιητής και Δεσπότης, Θεέ των όλων, υπερούσιε όντως, την ενιαύσιον ευλόγησον περίοδον, σώζων τω ελέει σου τω απείρω, οικτίρμον, πάντας τους λατρεύοντας σοι τω μόνω Δεσπότη, και εκβοώντας φόβω, Λυτρωτά, εύφορον πάσι το έτος χορήγησον». Δηλαδή: «Ποιητή και Δεσπότη των αιώνων, Θεέ των όλων, πραγματικά υπερούσιε, ευλόγησε την ετήσια περίοδο του χρόνου και, με το άπειρο έλεός σου, οικτίρμονα, σώζε όλους όσοι σε λατρεύουν ως τον μόνο Δεσπότη και με φόβο σε επικαλούνται, Λυτρωτή, χάρισε σε όλους καρποφόρο έτος». Το προκείμενο του Αποστόλου: «Μέγας ο Κύριος ημών και μεγάλη η ισχύς αυτού» μας στηρίζει στη δύναμη Του Θεού και μας θυμίζει ότι δεν ξεκινάμε τη χρονιά με τις δικές μας αντοχές αλλά με τη δική Του ισχύ.

Έτσι, βλέπουμε πως η ίδια η υμνολογία της ημέρας, μάς μαθαίνει τον τρόπο να ζούμε τον χρόνο: Ως δώρο προς ευχαριστία, ως ειρηνική πορεία μέσα στον κόσμο και ως εργόχειρο υπακοής στο θέλημα Του Θεού!

Στην καρδιά όμως της εν λόγω ημέρας στέκει το ευαγγελικό ανάγνωσμα από το κατά Λουκάν Ευαγγέλιο που αφηγείται ότι ο Χριστός, αφού επέστρεψε στη Γαλιλαία μετά τον πειρασμό στην έρημο, ήρθε στη Ναζαρέτ όπου είχε μεγαλώσει. Ήταν Σάββατο, μπήκε στη συναγωγή όπως συνήθιζε, στάθηκε να αναγνώσει, Του έδωσαν τον τόμο του Προφήτη Ησαΐα, άνοιξε και βρήκε το εξής σημείο: «Πνεύμα Κυρίου επ' εμέ, ου είνεκεν έχρισέν με, ευαγγελίσασθαι πτωχοίς, απέσταλκέ με κηρύξαι αιχμαλώτοις άφεσιν και τυφλοίς ανάβλεψιν, αποστείλαι τεθραυσμένους εν αφέσει, κηρύξαι ενιαυτόν Κυρίου δεκτόν». Κι αμέσως μετά: «Σήμερα εκπληρώθηκε αυτή η Γραφή στα αυτιά σας». Μας περιγράφεται ουσιαστικά η έναρξη της δημόσιας δράσης Του Χριστού, όπως την προφήτευσε ο Ησαΐας: «Το Πνεύμα είναι πάνω Του και τώρα φέρνει χαρμόσυνο μήνυμα στους φτωχούς, άφεση σε όσους είναι αιχμάλωτοι των παθών τους, φως στους τυφλούς, ανάταση στους συντετριμμένους και κυρίως έναν χρόνο που ο Θεός τον αποδέχεται».

Τι μου μένει απ' αυτό; Ότι το «σήμερα» Του Θεού, μπαίνει μέσα στον δικό μας χρόνο! Τι εννοώ: Ο Θεός δεν στέκεται έξω από το ρολόι μας. Ο «καιρός» Του συναντά τον «χρόνο» μας. Δηλαδή, η χάρη Του μπαίνει μέσα στη σημερινή μου ανάγκη, στο δικό μου πρόβλημα, στη δική μου χαρά, και κάνει την ώρα αυτή ευπρόσδεκτη. Αυτό το ακούω σ' όλη τη λατρεία της Εκκλησίας. Σκεφτείτε πόσες φορές λέμε «σήμερα»: «Σήμερα της σωτηρίας ημών το κεφάλαιον» στον Ευαγγελισμό, «Σήμερα γεννήθηκε για εμάς Σωτήρας» τα Χριστούγεννα, «Σήμερα κρεμάται επί ξύλου» τη Μεγάλη Παρασκευή. Κάθε μεγάλη πράξη του Θεού δεν την κρατάμε ως μακρινό γεγονός αλλά μας δίνεται ως παρόν χάρισμα. Το ίδιο πνεύμα έχει και ο Απόστολος Παύλος όταν λέει στην Β' Προς Κορινθίους Επιστολή του: «ιδού νυν (τώρα) καιρός ευπρόσδεκτος, ιδού νυν (τώρα) ημέρα σωτηρίας» και «αν ακούσετε σήμερα τη φωνή Του, μην σκληρύνετε τις καρδιές σας» στην προς Εβραίους. Η πρόσκληση είναι για σήμερα! Ο νέος χρόνος δεν είναι απλώς σειρά ημερομηνιών, είναι ευκαιρία παρόντος ελέους: Τώρα άφεση, τώρα φως, τώρα στήριξη στους συντετριμμένους, τώρα επιστροφή της καρδιάς στον Θεό!

Και κάτι τελευταίο:

Από το 1989, η 1η Σεπτεμβρίου, είναι και ημέρα προσευχής για την προστασία της Δημιουργίας. Τότε, με πατριαρχική εγκύκλιο, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Δημήτριος μαζί με την Αγία και Ιερά Σύνοδο, όρισε ρητά να τελείται την ημέρα της Ινδίκτου προσευχή και ικεσία «υπέρ πάσης της κτίσεως», κάλεσε όλον τον Ορθόδοξο κόσμο να αναπέμπει δοξολογία για το δώρο της Δημιουργίας και δέηση για την προστασία και σωτηρία της, προέτρεψε τους πιστούς σε σεβασμό και φροντίδα του φυσικού περιβάλλοντος και ζήτησε από τους άρχοντες «να ενεργήσουν χωρίς καθυστέρηση» για τη διαφύλαξή του. Τοποθέτησε μέσα στην

Πρωτοχρονιά όχι μόνο προσευχή αλλά και ξεκάθαρη ευθύνη. Αυτό συνεχίστηκε από τον διάδοχο του, τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο, ο οποίος στέλνει ετήσιο μήνυμα την 1η Σεπτεμβρίου, διατηρώντας ενωμένη την Αρχή της Ινδίκτου με την «Ημέρα προστασίας της φυσικής δημιουργίας», υπενθυμίζοντάς μας ότι δοξολογία στον Δημιουργό σημαίνει και τρόπος ζωής με μέτρο, εγκράτεια και δικαιοσύνη. Δεν αλλάζουμε απλώς σελίδα, αλλάζουμε ήθος!

Όπως βλέπετε αδέλφια μου, η Αρχή της Ινδίκτου, δεν είναι μια ακόμη εορτή για την Εκκλησία. Είναι η πρόσκληση σε κάθε μέλος της να γίνει ο χρόνος σχέση! Ο Χριστός λέει «σήμερα» και συναντά τον δικό μας χρόνο, άρα ο ενιαυτός δεν είναι απλός κύκλος ημερομηνιών αλλά ευκαιρία μαθητείας. Μαθαίνω να μετρώ τις ημέρες με ευχαριστία, να μετατρέπω το χρέος σε άφεση, την κούραση σε διακονία, την ανησυχία σε προσευχή που γειώνει τις πράξεις. Ο πρώτος μήνας, γράφει το ύφος όλης της χρονιάς κι αυτό το ύφος μπορεί να είναι αλήθεια στις σχέσεις, δικαιοσύνη στην εργασία, ειρήνη στον λόγο, σεβασμός στην Κτίση. Αν προσφέρω αυτό το «σήμερα» στον Θεό και στον αδελφό, ο χρόνος παύει να μας εξαντλεί και αρχίζει να μας μορφώνει. Κι έτσι ο «στέφανος του ενιαυτού» δεν μένει μόνο στο εορτολόγιο. Καρφώνεται στην καρδιά μας!

Υ.Γ. Η αρκετά σπάνια εικόνα που παραθέτω με την ανάρτηση, είναι παράσταση Του «Παλαιού των Ημερών» με την επιγραφή «ο Παλαιός των Ημερών, ο Μέγας Γεωμέτρης του σύμπαντος». Στην ορθόδοξη εικονογραφική παράδοση ο «Παλαιός των Ημερών» ερμηνεύεται Χριστολογικά. Αυτό το βλέπουμε στην Αποκάλυψη, όπου ο Χριστός παρουσιάζεται «με κεφαλή και τρίχες λευκές σαν χιόνι» και το ακούουμε στο κατά Ιωάννη και στην προς Κολοσσαείς επιστολή του Αποστόλου Παύλου όπου λέγεται ότι «δι' Αυτού έγιναν τα πάντα» κι ότι «τα πάντα σε Αυτόν συνέχονται». Ο διαβήτης στο χέρι δεν είναι κυριολεξία αλλά σύμβολο σοφίας και τάξης. Αυτό το μαθαίνουμε στη Σοφία Σολομώντος: «τα πάντα διέταξες μέτρω και αριθμώ και σταθμώ». Το ίδιο πνεύμα φαίνεται στον διάλογο με τον Ιώβ, που του λέει «πού ήσουν όταν θεμελίωνα τη γη; ποιος έθεσε τα μέτρα της;» και «έθεσε κύκλο στην επιφάνεια των υδάτων». Η ίδια εικόνα απαντάται και στις «Παροιμίες»: «Όταν χάραξε κύκλο στην επιφάνεια της αβύσσου». Έτσι εξηγείται και το «εικαστικό λεξιλόγιο: Ο κύκλος δηλώνει τον κόσμο, οι χρωματισμοί το γίνεσθαι της δημιουργίας, η ακτογραμμή παραπέμπει στον χωρισμό γης και υδάτων της Γενέσεως, τα λευκά μαλλιά και ο χιτώνας μιλούν για την αιωνιότητα και την άκτιστη λαμπρότητα, ενώ η κλίση του σώματος προς τον κύκλο φανερώνει τη συγκατάβαση Του Θεού που σκύβει να μορφώσει και να σώσει τον κόσμο. Με απλά λόγια, η εικόνα οπτικοποιεί αυτό που κηρύττουμε την 1η Σεπτεμβρίου: Ο Χριστός, η Σοφία και ο Λόγος Του Θεού κατά τον Μέγα Αθανάσιο, μετρά, κρατά και ευλογεί τον χρόνο και την κτίση κι εμείς στεκόμαστε απέναντί Του με ευχαριστία και

υπευθυνότητα.

Πηγή: pemptousia.gr